

## **Фалшиви новини. Новина или мнение.**

Какво е фалшива новина? Много от нещата, които четете онлайн, особено ако се появяват на стената ви в социалните мрежи, може да изглеждат като истина, но често не са.

***Фалшивата новина е частично или изцяло измислена история, съзнателно създадена, за да дезинформира или заблуди читателите.***

Обикновено тези истории се измислят, за да повлияят на мнението на хората, да наложат определен политически дневен ред или да предизвикат объркване; те често са печеливш бизнес за онлайн издателите. Фалшивите новини могат да заблудят хората чрез приликата си с уважавани уебсайтове или като използват сходни имена и уеб адреси като новинарски организации с добра репутация.

Има различни видове фалшиви или подвеждащи новини, за които трябва да внимаваме. Те включват:

Кликбейт (от англ. Clickbait, букв. примамка за кликания) - това са нарочно изфабрикувани истории, които целят да спечелят повече посетители за даден уебсайт и да увеличат приходите му от реклама. Кликбейт историите използват сензационни заглавия, за да привлекат вниманието и да доведат „кликове“ до уебсайта на издателя, обикновено за сметка на истината и точността.

Пропаганда - материали, създадени с идеята да подвеждат публиката, да промотират предубедена гледна точка или конкретна политическа кауза или дневен ред.

Сатира/пародия - много уебсайтове и потребителски профили в социалните медии публикуват фалшиви новинарски истории за развлечение или пародия. Например: The Onion, Waterford Whispers, The Daily Mash, или Не!Новините в България.

Лоша журналистика - понякога репортерите или журналистите могат да публикуват новинарска история с непотвърдена информация или без да са проверили всички факти, което може да подведе аудиторията. Така

например по време на Световното първенство по футбол през 2018 г. множество български медии разпространиха информацията, че националният отбор на Хърватия, който завърши на второ място, ще дари всичките си приходи от състезанието на детска фондация. Впоследствие информацията се оказа невярна.

Подвеждащи заглавия - новинарски истории, които не са напълно неверни, може да бъдат изопачени чрез използването на подвеждащи или тенденциозни заглавия. Този тип новини могат да се разпространят бързо в социалните мрежи, където единствено заглавията или малки откъси от пълната статия се показват на стените на публиката.

Тенденциозни новини - много хора са привлечени към новини или истории, които потвърждават техните собствени вярвания и предразсъдъци, и фалшивите новини могат да се хранят от тези предразсъдъци. Потокът от информация в социалните мрежи обикновено показва новините и статиите, които алгоритъмът смята, че ще харесаме, базирано на личните ни търсения.

### Как да разпознаем фалшивите новини?

На всички е ясно, че терминът „фалшиви новини“ не е много подходящ, но тъй като няма алтернатива, всички само неловко слагаме кавички всеки път, когато произнесем фразата. Ето няколко начина как да разпознаваме дезинформация или манипулативно съдържание:

### Погледнете по-внимателно

Проверихте ли източника на новината? Разпознавате ли този уебсайт? Той надежден източник ли е? Ако сайтът не ви е познат, вижте в раздела „за нас“ и научете повече информация за автора.

### Гледайте отвъд заглавието

Вижте цялата статия – много фалшиви новини използват сензационни или шокиращи заглавия, за да привлекат внимание. Често заглавията им са с главни букви и използват удивителни знаци.

### Сверете с други източници

Среща ли се тази новина в други уважавани медийни източници? Има ли източници в тази новина? Ако да, то проверете дали са надеждни или дали съществуват изобщо?

### Проверете фактите

Фалшивите новини често съдържат неверни дати или променени срокове. Също така е добра идея да проверите кога е публикувана тази статия. Това е история, която се случва в настоящето, или е стара новина?

### Проверете собствените си предубеждения

Дали вашите собствени виждания не замъгляват преценката ви към дадена статия?

### Това шега ли е?

Сатиричните сайтове са популярни онлайн и невинаги става ясно, че някоя история е просто шега или пародия... Проверете уебсайта – дали е известен с това, че е сатиричен и публикува смешни истории.

### Как да проверяваме източниците?

#### *Обърнете внимание на домейна и интернет адреса*

Доказаните новинарски организации обикновено притежават свой собствен домейн и имат стандартен изглед, който ви е познат. Сайтове, които свършват на „.com.co“, би трябвало да ви накарат да се замислите и да ви подсказват, че трябва да се разровите малко повече, за да видите дали може да им се доверите. Това е така, дори ако сайтът изглежда професионално и има полуразпознаваемо лого. Например abcnews.com е легитимен новинарски източник, но abcnews.com.co не е, въпреки че има сходен изглед.

#### *Прочетете секцията „За нас“*

Повечето сайтове биха имали много информация за редакцията, за компанията, която я управлява, за членовете на управлението ѝ, за мисията и етиката на организацията. А езикът, който се използва, е прост и ясен. Ако е мелодраматичен и изглежда претенциозен, трябва да сте скептични. Също така би трябвало да можете да откриете повече информация за лидерите на организацията и на места извън този сайт.

### *Вижте цитатите в материала*

Или по-скоро, вижте липсата на цитати. Повечето издания имат множество източници във всяка една от публикациите си, които са професионалисти и имат знания в областта, в която се изказват. Ако темата е сериозна и противоречива, е още по-вероятно да има много цитати. Търсете например професори или други академици, които говорят за изследвания, които са правилни. И ако говорят за тези изследвания, потърсете ги.

### *Вижте кой ги казва*

След като намерите цитатите, вижте кой говори в статията и какво точно казва. Тези хора уважавани източници ли са с титла, която може да бъде проверена след бързо търсене в Google? Потърсете тези цитати в Google. Вижте по каква тема е било това изказване, към кого е било насочено и какво се е случило после. Дори и да ги е казал в ексклузивно интервю за дадено издание, същият цитат би бил споменат от други публикации, които биха цитирали какво точно е казал пред оригиналното издание.

### *Вижте коментарите*

Много от тези фалшиви или подвеждащи истории се споделят в социалните мрежи. Заглавията целят да грабнат вниманието на читателите, но също така би трябвало да отразяват точно за какво става дума в текста. Напоследък обаче това не е така. Заглавията често се пишат с преувеличен език с намерението да подвеждат и след това се пришиват към публикации, които са или на съвсем различна тема, или просто не са верни. Този тип публикации обикновено генерират много коментари във Facebook и Twitter. Ако голям брой коментари твърдят, че статията е фалшива или подвеждаща, вероятно е така.

### *Потърсете снимките в Google*

Една снимка трябва да отговаря точно на историята, която илюстрира. Това често не се случва. Ако хората, които пишат фалшиви новини, дори не излизат от домовете си или не интервюират никого за тези статии, е малко вероятно да правят и собствени снимки. Поиграйте на детектив и направете обратно търсене на снимката в Google. Това става, като кликнете с десен бутон на мишката върху снимката и изберете да

направите търсене в Google с нея. Ако снимката се появи в много други сайтове по много различни теми, има голяма вероятност да не илюстрира това, което се твърди в първата история.

### *Помогнете на приятел*

Ако видите ваши приятели да споделят очевидно фалшиви новини, бъдете приятел и им кажете любезно, че това не е истина. Не се свенете да влизате в такива разговори, дори ако ви се струват неудобни. Както казахме и преди, всеки може да помогне, за да се справим с проблема с фалшивите новини.